

Hlavním cílem terorismu je vyvolávat paniku, oslabit morálku obyvatelstva strachem. Na základě využití chemických, biologických a jednoho dne patrně i jaderných zbraní by teroristé byli schopni naplnit své dlouho proklamované ambice a zabít tisíce, možná statisíce nevinných lidí. Pokud budeme jen vydávat formální deklarace a jednat, až ve chvíli, kdy oni zaútočí první, byla by to sebevražda svobodného světa. Rizika spojená s nečinností jsou vysoká. Stojíme před jasně formulovanou hrozbou. Je to zvláštní, ale velká část obyvatelstva jako kdyby stále nechtěla vzít na vědomí skutečnost, že před sedmi lety, v únoru 1998, podepsal Usáma bin Ládín, al-Zaváhíri a další významní islamisté tzv. fatvu (výnos), kterou vyhlásili „svatou válku“ proti Židům a křesťákům, přikázali muslimům vraždit Američany a jejich spojence, vojáky a civilisty, všude, kde je to možné, až do jejich vytlačení ze Středního východu a ustavení všeislámského sjednoceného státu (chalifátu).

Abychom porozuměli islámskému terorismu, musíme se obrátit k jeho teologicko-ideologickým kořenům. Ty můžeme vystopovat např. v Ládínově knize Amerika a třetí světová válka (America and The Third World War), jež vyšla v Londýně počátkem roku 1999. Píše se v ní, že „osudová konfrontace s Amerikou vedeným Západem nejen ve vojenské oblasti, ale i v oblasti kultury a náboženství je nevyhnutelná a velmi blízká“. Je to v postatě odpověď islamistů na proces globalizace: Bin Ládín tvrdí, že ve světle šíření různých megatrendů po celém světě se musí islamismus chopit iniciativy a vést džihád i v globálním měřítku. Džihád musí být vojenský, nikoli ekonomický nebo politický. Ekonomický bojkot Západu není možný, říká bin Ládín, dokud nebude dosaženo ekonomické soběstačnosti a nebudou vyvinuty náhradní produkty. Pokud je dopředu zajištěno opravdové náboženské povolení nebo fatva, jsou pro dosažení islamistického cíle legitimní jakékoli prostředky. 21. století se po globální válce stane stoletím islámu.

Teroristické operace v různých částech světa, které jsou nyní přisuzovány bin Ládínovi, jsou ovšem ve skutečnosti sponzorovány různými islámskými státy a prováděny oddanými skupinami islamistů. Jejich členové jsou motivováni a poháněni teologicky, zabíjejí a umírají ve jméno islámského džihádu proti zbytku světa. Jsou ochotni strádat a položit život, aby vrátili muslimský svět zpět na cestu, která je podle nich jedině správná.

Islámský terorismus v Evropě

Vzhledem k migrační politice západoevropských států nepřekvapuje, že se islám stal součástí náboženského obrazu Evropy a jeho institucionální struktury a jeho kulturní zapojení do evropské společnosti je jedním z hlavních úkolů pro budoucnost.

Četné mešity jsou provozovány různými pravicovými spolky. Většina z nich je však řízena kazateli. Poskytují příležitost nejen k modlitbám, ale některé z nich také ke hlásání potřeby rozšířit islám do celého světa i za použití ozbrojeného boje a k více méně otevřenému získávání bojovníků pro „džihád“, svatou válku.

V roce 2003 se v Německu nacházelo přibližně 30 950 islámských extrémistů a přibližně 3000 z nich byly ochotny uchýlit se k násilí.

Zároveň se rozvinul mezinárodní terorismus opírající se o islámskou ideologii. Ve Spolkové republice Německo byla vytvořena islámsko-teroristická síť s relativně bezpečnou strukturou. Z Německa byly řízeny přípravy k teroristickým útokům proti USA. Německo tak přestalo být jen místem odpočinku a ústupovým prostorem pro teroristy, ale stalo se také prostorem pro nábor a výcvik islámských bojovníků.

Buňky teroristické organizace al Kajdy mají vysokou míru autonomie a snaží se získávat muslimy žijící v Evropě pro radikální verzi islámu. V devadesátých letech islámské skupiny na Blízkém a Středním východě rekrutovaly nejen četné muslimy narozené v Evropě, ale také evropské konvertity na islám pro výcvik al Kajdy v Afghánistánu a pro válku v Čečensku.

Z těchto důvodů panuje ve veřejnosti a v bezpečnostním aparátu velká nedůvěra vůči přistěhovalcům a islám je spojován s terorismem, čímž se prohlubuje propast mezi přistěhovalci a domácím obyvatelstvem.

Příčiny vysokého počtu islámských extrémistů v Německu, které přispěly k tomu, že se Německo stalo vyhledávaným útočištěm radikálních cizinců, jsou tyto:

- ❑ dřívější liberální azylová politika,
- ❑ chyby integrační politiky,
- ❑ rozšiřující se agitace náboženských kazatelů.

Německo je také jedním z cílových prostorů pro úder islámských extrémistů. Německé bezpečnostní orgány zmařily větší počet konkrétních příprav k úderům anebo úderům zabránily. Zmařené útoky teroristů zůstávají před veřejností utajeny a jsou oznamovány pouze mezinárodním odborníkům pro boj proti terorismu.

Islám a terorismus nemají žádné společné rysy. Problém spočívá v ideologii tzv. islamismu, zvláště některých islamistických směrů. Moderní terorismus pramení z radikálních islámských kruhů, jimž se v nejhorším případě může dařit ve špatných sociálních podmínkách evropských velkoměst získávat aktivisty. To je místo, v němž se setkávají sociální problematika a terorismus.

Je nutno uznat realitu postupné radikalizace evropských muslimů. Stát musí na jedné straně stanovit meze tolerance, na druhé straně ale musí stát i společnost přiznat, že jsou spoluodpovědní za nedostatečnou integraci především muslimských přistěhovalců.

Německé bezpečnostní orgány opakovaně poukazují na nebezpečí vyplývající z islámu. Na základě výsledků vyšetřování je pro nejbližších pět roků očekáváno zvýšení ohrožení islámskými teroristickými skupinami. Aby se tomuto vývoji účinně čelilo, jsou nezbytná obsáhlá opatření v téměř všech společensky a politicky důležitých oblastech.

Pracovní migrace bude z demografických důvodů v budoucnu nadále přetrvávat a multi-kulturní společnost bude výrazem ekonomické a společenské dynamiky. Je tedy nezbytné aby, byl islám začleněn do společnosti, a aby se islámská realita v Evropě nestala obětí radikálních muslimských sekt a živnou půdou pro potenciální teroristy.

Islámští teroristé

Jordánec Abú Mása Zarkáví (Abu Musa Zarqawi), narozený v r. 1966, je jedním z globálních činitelů islámského terorismu. Jeho schopnost propojit různé teroristické skupiny v různých zemích a v různých světadílech bylo důvodem jeho stíhání bezpečnostními službami. Spolu

s Usámou bin Ládinem se stal nejhledanějším mužem světa (na jeho hlavu byla vysána odměna 25 milionů dolarů). Nesnadnost stíhání tohoto teroristy spočívá v systému, který vybudoval v Iráku. Avšak bez ohledu na jeho osud bude jeho teroristické *know how* existovat dále v myslích jeho přívrženců.

Zarkáví vytvořil dokonale organizovanou síť pro teroristické operace v celém Iráku, kterou tvoří devět „operačních distriktů“. V čele každého distriktu stojí „emír“ (vojenský a náboženský vůdce). Tito terorističtí velitelé mohou k útokům proti mezinárodní alianci a iráckým bezpečnostním silám zasadit přibližně 1500 bojovníků. Tato teroristická armáda je zabezpečována logistickou jednotkou v počtu do 120 mužů, jejímž úkolem je zásobovat hnutí odporu zbraněmi a trhavinami a spravovat tajné sklady zbraní teroristů rozptýlené po celé zemi, které nejsou „emírům“ známy. Emírové jsou proto zcela závislí na Zarkávím, protože bez jeho souhlasu jim nejsou vydány žádné zbraně ani trhaviny.

Terorismus a zbraně hromadného ničení

Možnosti teroristického útoku pomocí zbraní hromadného ničení, především chemických a biologických, jsou považovány za reálné.

Obavy, že teroristé al Kajdy mohou proti Západu použít zbraně hromadného ničení, jsou posilovány požadavkem Usámy bin Ládina: „Náboženskou povinností muslimů je získat takové zbraně pro obranu, protože tím bude nevěřícím zabráněno vést útok proti muslimům.“

Al Kajda ovládá postupy výroby chemických zbraní a prováděla výzkum biologických bojových látek, avšak rozsah jejího jaderného výzkumu není znám.

Většina teroristických útoků je však vedena konvenčními prostředky, jako jsou bomby a střelné zbraně, protože:

- a) teroristé se vyhýbají riziku a spoléhají se na zbraně, které se v minulosti osvědčily jako účinné,
- b) účinky bomb a střelných zbraní lze přesně kalkulovat a omezovat.

Většina útoků pomocí zbraní hromadného ničení by pravděpodobně měla malý rozsah a byla by vedena improvizovanými prostředky. Několik teroristických skupin plánovalo současné chemické útoky v Evropě, které by způsobily stovky obětí a rozsáhlou paniku.

Teroristé nepochybně mohou mít důvody upustit od konvenčních metod a namísto nich použít „nové formy“ útoků. V budoucnu bude nutno věnovat pozornost terorismu pomocí zbraní hromadného ničení. Prokazatelné pokračování pokusů s radioaktivními látkami a biologickými a chemickými zbraněmi nabádají k vysoké ostražitosti.

Dnes se ovšem zdá, že vzhledem k výrobním a manipulačním potížím nejsou teroristé dosud schopni tyto zbraně použít ke hromadným a rozsáhlým akcím.

Zatímco je použití jaderných zbraní teroristy považováno za nepravděpodobné, jsou výroba a použití radioaktivní zbraně, tzv. špinavé bomby, teroristy podle odborníků možné.

Obavy, že by al Kajda mohla vyrobit a použít „špinavou bombu“, vyvolávají styky jejich představitelů s pákistánskými jadernými odborníky. Špinavá bomba není zbraní hromadného ničení, nýbrž zbraní, která vyvolá nejistotu a paniku, takže její psychologický účinek by byl větší než skutečné následky.

Nebezpečí, že se štěpný materiál dostane do rukou teroristů a bude použit k výbuchu, je hodnoceno jako nízké.

Shrnutí

Neexistují obecná měřítka pro hodnocení úspěšnosti strategie v globální válce proti terorismu, protože se tato válka vymyká běžným standardům. Přesto v ní bylo dosaženo pozitivních výsledků. Na Středním východě existuje trend k demokracii.

- ❑ Snižuje se četnost ztrát koaličních vojáků. Jsou zatýkáni členové teroristických organizací. Jsou odhalovány přípravy k teroristickým útokům.
- ❑ Vzhledem k tomu, že neexistují měřítka úspěšnosti strategie, je rozhodování o dalších opatřeních ve válce proti terorismu nesnadné.
- ❑ Protože mezinárodní terorismus nezná hranice, musí globální obrana proti němu působit bez ohledu na hranice, např. ve formě speciálních operací.
- ❑ Moderní společnost je terorismem zranitelná ve stále větší míře.

Z této situace vyplývají mj. následující otázky:

- ❑ Jaké ohrožení představuje islámský terorismus pro Evropu?
- ❑ Jaká opatření je nutno přijmout proti této zvláštní formě extrémismu?

Proti mezinárodnímu terorismu je nutno bojovat všemi legálními prostředky. Je nutno modernizovat výzbroj a zdokonalit struktury velení policie a zlepšit mezinárodní spolupráci.

Při vysokém pověření Evropské unie pro evropskou zahraniční a bezpečnostní politiku byla zřízena funkce **koordinátora boje proti terorismu**, jehož úkolem je usnadnit anebo zlepšit koordinaci mezi státy. Evropská ústava zdůrazňuje význam, který EU připisuje boji proti terorismu. Přesto je boj proti terorismu veden především na státní úrovni.

Účinné potírání terorismu předpokládá **celosvětovou síť pro prevenci, zpravodajství a stíhání**. Výhodiskem pro potírání terorismu musí být zjištění všech forem projevů terorismu a získání přehledu o nich. Nezbytná je jednotná mezinárodním právem uznávaná a celosvětově platná definice terorismu, aby byly vytvořeny účinné právní podklady pro potírání terorismu.

Nicméně sestavení takové definice je problémem, protože v určité a poměrně značné části mezinárodního společenství platí teze „vaši teroristé jsou naši bojovníci za svobodu“.

Ani na úrovni OSN, ani na úrovni EU neexistuje všemi státy uznávaná definice terorismu.

V Německu byla přijata tato definice:

„Terorismus je použití násilí proti civilistům a společnosti pro dosažení změny politických anebo náboženských poměrů šířením strachu a zděšení.“

Terorismus je zaměřen na destabilizaci západní civilizace a na zbavení obyvatelstva pocitu jistoty. Ohrožuje zavedené politické, ekonomické a sociální struktury i jejich státoprávní základy. Speciálními teroristickými metodami jsou zastrasování, nátlak a destabilizace. Přitom pachatelé považují každý prostředek za správný. S mrtvými a raněnými (dokonce do tisíců) se pro dosažení teroristických cílů nejen počítá, ale mrtví a ranění jsou dokonce žádoucí, protože právě jimi se upoutá pozornost sdělovacích prostředků v celém světě. Pro používání a šíření terorismu nehraje legitimita sledovaného cíle žádnou úlohu. Lidmi pohrdající způsoby jednání terorismu nelze ospravedlnit ani osvobozeneckými cíli, ani náboženskými anebo jinými důvody.

Severoatlantická aliance vytváří rychlý rozhodovací proces pro případ únosu komerčního letadla, jež má být použito jako zbraň. Během tohoto procesu bude velení úkolem NATO, avšak rozhodnutí o sestřelení uneseného letadla bude patřit do odpovědnosti dotyčného členského státu.

Skutečná problematika terorismu vyplývá z toho, že se jedná o nacionalisticko-extrémistické a islámské fundamentalistické snahy, které jsou většinou řízeny ze zahraničí a aktivně působí v celém světě. Aktuální teroristická strategie kalkuluje zvláště s mediálním působením teroristických akcí a proto volí cíle vysoké symbolické hodnoty.

Obrana proti terorismu

Terorismu je nutno čelit těmito způsoby:

- 1. Politické řešení konfliktů a sociální opatření.** Je nutno odstranit okolnosti, které jsou živnou půdou pro klima násilí. Projevy terorismu jsou živeny konfliktem na Blízkém východě, který musí nalézt (podobně jako jiné konflikty) politické řešení. Degradace společenského, hospodářského a politického druhu na Středním východě jsou tak rozsáhlé, že ohrožují bezpečnost nejen Západu, ale také jiných regionů. Samotné zvýšení rozvojové pomoci nebo politika dialogu nestačí k vyřešení problémů. Je nezbytná taková politika, která na Blízký a Střední východ přinese zásadní změny a zbaví terorismus jeho živné půdy.
- 2. Ideologicky a teologicky.** Umírněné islámské kruhy v Evropě by měly udávat tón islámu a přitom být podporovány státem stojícím v pozadí.
- 3. Zbavení teroristů jejich finančních zdrojů,** aby byla zlikvidována jejich logistika. Na mezinárodní úrovni jsou nezbytné mezinárodně-právní účinné dohody pro odhalení inkriminovaných toků peněz a pro zmrazení kont.
- 4. Skryté vojenské a policejní akce,** zlepšené jazykové znalosti, schopnost infiltrovat radikální skupiny, zlepšení mezinárodní policejní spolupráce a sdílení získaných poznatků s mezinárodními partnery.
- 5. Mezinárodní spolupráce.** Nezbytným opatřením je propojení bezpečnostních orgánů všech zemí světa. Je nutno umožnit celosvětový přístup k datům a znemožnit nepovolaným osobám přístup k bezpečnostním datům. Musí být vytvořeny právní podklady k celosvětovému používání metod zjišťování čísel mobilních telefonů. Vzájemné uznávání rozhodnutí o vydávání osob a o platnosti mezinárodních zatykačů je důležitým opatřením strategie potírání terorismu. V Evropě je naléhavě potřebná nová koncepce boje proti terorismu, která musí vedle zdokonalení spolupráce při výměně informací zahrnovat také společné evropské orgány pro vyhodnocování nebezpečí terorismu. Dosavadní data banky, sloužící různým institucím, u nichž neexistuje právní podklad výměny dat, jsou neúčinné. Pro společnou analýzu ohrožení a obranu proti nebezpečí v Evropě neexistují zatím podmínky.
- 6. Změna myšlení muslimského obyvatelstva.**
- 7. Na národní úrovni je nutno odstranit právní překážky** boje proti terorismu a zpracovat obsáhlou strategii pro potírání terorismu určenou k plnění těchto úkolů:
 - ☐ odstranit nedostatky ve zpravodajství týkajícím se terorismu a zajistit výměnu informací o teroristickém ohrožení mezi zpravodajskými a bezpečnostními institucemi,
 - ☐ dosáhnout toho, aby bylo možno vyhostit extrémisty. Kdyby to nebylo z právních nebo věcných důvodů možné, je nutno extrémisty a nebezpečí jimi vytvářené neutralizovat jinými způsoby,

- ❑ vykonat opatření proti teroristickým útokům v takovém rozsahu, který přesáhne vše dosud politicky představitelné,
- ❑ připravit opatření k likvidaci následků teroristických útoků, včetně útoků zbraněmi hromadného ničení. K tomu je nezbytná spolupráce policejních, zpravodajských a bezpečnostních orgánů, ozbrojených sil, Červeného kříže, záchranných sborů aj.

Vzhledem ke skutečnosti, že se koneckonců nelze ani policejně, ani vojensky proti terorismu stoprocentně chránit, je nutno realizovat ještě další opatření pro ochranu, aby byl minimalizováno riziko teroristických úderů, mj. posoudit zřízení krizového štábu pro terorismus, do něhož by byli zařazeni externí poradci pro různou tematiku (bezpečnostní odborníci, vědci zabývající se islámem aj.), jakož i informačního střediska pro islámský terorismus, zdokonalit metody identifikace osob v cestovním ruchu aj.

Prameny:

Walter POSCH. Der Islam in Europa zwischen Terrorangst und sozialer Misere. *Österreichische militärische Zeitschrift*, č. 1/2005.

Werner SWIENTY. Bekämpfungsstrategien gegen den internationalen islamischen Terrorismus. *Europäische Sicherheit*, č.12/2004.

Rolf TOPHOVEN. Zarqawis Netzwerk im Irak, tamtéž.

Yossef BODANSKY. *Bin Ládín: Muž, který vyhlásil válku Americe*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2002.

Ing. Josef Nastoupil/red

Musíme si uvědomit, že pražský summit byl opravdu zlomový bod pro NATO. Aliance na něm ukončila své fungování podle starého pohledu, začala hovořit o nových výzvách a začala řešit, jak by se měla měnit, aby lépe čelila novým hrozbám, jako je terorismus, pašování zbraní a podobně. Tento summit NATO otevřel zásadní problémy a úkoly. Patří k nim nová velitelská struktura NATO, jež má dosáhnout počátečních operačních schopností v červnu tohoto roku a finálních operačních schopností o rok později. V červnu 2006 tak budeme skládat účty, jak NATO dokázalo transformovat svoji velitelskou strukturu, a také jak se podařilo naplnit koncept NRF, který dosahuje plných operačních schopností ve stejném termínu. Tyto schopnosti a funkčnost celého systému prověří cvičení LIVEX 06.

**Na dvou židlích,
z rozhovoru s vojenským představitelem ČR při NATO a EU
generálmajorem Ing. Františkem Hrabalem,
A report 12/2005**